

УДК 94:[355.231.1:008](477.83-25) “1921/1939”

*Андрій ЦЕГЛОВ***КОРПУС КАДЕТІВ № 1 У ЛЬВОВІ
ЯК КУЛЬТУРНИЙ ОСЕРЕДОК МІСТА**

Основна мета цієї розвідки – з’ясувати місце та роль Кадетського корпусу № 1 у системі навчальних закладів міжвоєнного Львова, висвітлити культурне середовище навчального закладу та його участь у культурному житті міста.

Культурне життя міжвоєнного Львова перебуває у сфері наукових інтересів сучасних істориків. Зокрема мистецьке життя міста досліджує А. Гутнікевич¹; питання культурного життя та освіти Львова знайшли відображення у працях А. Бонусняка², А. Останека³; питанням освітньої політики Львова присвячена розвідка О. Рудої⁴. Кадетський корпус № 1 у Львові був об’єктом дослідження польських істориків В. Лісовського⁵ та А. Попеля⁶. Однак проблематика участі вихованців навчального закладу в культурному житті міста у працях цих авторів висвітлюється здебільшого фрагментарно та потребує подальшого опрацювання.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. Львів був на хвилі культурного піднесення, небезпідставно вважався другою, після Кракова, культурною столицею Галицької землі. У місті функціонували навчальні заклади, де працювали видатні викладачі та науковці, існувала велика кількість бібліотек, активно провадили діяльність видавництва, друкарні, наукові товариства, в місті функціонували театри, в яких грали відомі на той час актори. Активний розвиток культурного життя перервала Перша світова війна. Після створення Польської держави Львів зі столиці коронного краю перетворюється на адміністративний центр воєводства, що спричинило зниження культурної активності міста. Однак воно залишалося великим культурним центром Другої Речіпосполитої, про що згадує відомий дослідник культурного життя краю А. Гутнікевич⁷.

¹ *Hutnikiewicz A. Życie artystyczne Lwowa w latach międzywojennych / A. Hutnikiewicz // Muzealnictwo (Białystok). – 1993. – T. 35. – S. 1–5.*

² *Bonusiak A. Lwów w latach 1918–1939. Ludność – Przestrzeń – Samorząd / A. Bonusiak. – Rzeszów: W-wo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 2000. – 302 s.*

³ *Ostaneck A. Życie kulturalne i szkolnictwo polskie we Lwowie w latach 1921–1939 / A. Ostaneck // Szkice Podlaskie. – 2009–2010. – Z. 17–18. – S. 155–173.*

⁴ *Руда О. Розвиток освітніх процесів у Львові (1923–1939) / О. Руда // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. – Львів, 2015. – Вип. 16. – С. 221–235.*

⁵ *Lisowski W. Polskie korpusy kadetów 1765–1956: z dziejów wychowania. – Warszawa: Wyd-wo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1982. – 415 s.*

⁶ *Popiel A. Korpus Kadetów Nr 1: 1918–1939. – Katowice; Warszawa: “Śląsk”, 2003. – 220 s.*

⁷ *Hutnikiewicz A. Życie artystyczne Lwowa... – S. 1–5.*

Важливу роль у панорамі культурного життя міжвоєнного Львова відігравали навчальні заклади – не лише виші, але й школи нижчого рівня, котрі давали початкову та середню освіту. У 1921–1923 рр. у Львові діяло 18 чоловічих і 22 жіночі початкові школи. Відповідно до зростання населення міста збільшувалася і кількість шкіл. У 1928 р. початкових шкіл було вже 44, а в 1929 р. – 45. Однак така кількість все ж не задовольняла потреби населення міста, яке швидко зростало. Якщо в 1928 р. початкові школи відвідувало майже 17 тис. дітей, то наступного року їхня кількість збільшилась у понад 3 тис. Це призводило до значного погіршення умов праці та навчання. Подекуди в одному класі навчалося до 60 дітей⁸. Тенденції щодо збільшення кількості установ стосуються також закладів, що належали до системи середньої освіти. У 1928/29 н. р. у Львові діяло 15 державних та 16 приватних середніх шкіл, а в 1934/35 уже функціонувало 15 гімназій (12 польських, 2 українські, 1 жіноча), 13 приватних середніх шкіл, 1 приватна єврейська, 1 німецька, 10 технічно-промислових, 5 торговельних та 54 початкові школи⁹.

Особливе місце серед львівських навчальних закладів середньої освіти міжвоєнного часу належало Корпусу кадетів № 1. Він користувався широкою державною підтримкою, був однією з кращих середніх шкіл тогочасного міста. Навчальний заклад відігравав значну й особливу роль у культурному житті Львова. Дослідження ролі та місця вихованців навчального закладу в культурному житті міста цікаве й актуальне.

Корпус кадетів № 1 був середньою школою гімназійного типу, яка поєднувала навчання загальноосвітніх дисциплін в обсязі природничо-математичної гімназії та військову підготовку в обсязі школи підхорунжих піхоти. У міжвоєнній Польщі існувало всього три кадетські корпуси, яким присвоєні відповідні номери: Корпус кадетів № 1 з 1918 по 1921 рр. функціонував у Лобозові, а з 1921 по 1939 рр. – у Львові; Корпус кадетів № 2 розпочав підготовку вихованців у 1919 р. в Модліні під Варшавою, з 1926 р. провадив діяльність у Хелмні, а в 1936 р. був об'єднаний з кадетським корпусом у Равичу; Корпус кадетів № 3 був заснований у 1925 р. в Равичу, де до 1939 р. здійснював підготовку молоді.

Львівський корпус кадетів був елітним навчальним закладом, навчання в якому було надзвичайно престижним. На таку думку наштотує широка географія походження його вихованців. Більшу частину вступників становили представники трьох воєводств: Львівського, Краківського та Варшавського. У 1929 р. кількість кадетів, які походили з Львівщини, становила 2/5 усього кадетського колективу, поступово зменшуючись у наступні роки. У 1932 р. вона становила 1/3, а в 1933 – 1/4 загалу. Кількість юнаків, що походили з Варшавського воєводства, в перші 15 років існування закладу становила 11–12 %. Починаючи з 1933 р., вона почала зростати та в наступні роки досягала навіть 1/4 всіх кадетів. Одночасно найменшу кількість вихованців делегували Віленське, Волинське, Станиславівське та Тернопільське воєводства. Загальна кількість кадетів, що з них походили, коливалася в межах 3–5 %¹⁰.

⁸ Bonusiak A. Lwów w latach 1918–1939... – S. 237.

⁹ Podhorecki L. Dzieje Lwowa / L. Podhorecki. – Warszawa: Oficyna Wydawnicza Volumen, 1993. – S. 184–185.

¹⁰ Księga pamiątkowa dwudziestolecia Korpusu Kadetów Nr. 1 Marszałka Józefa Piłsudskiego we Lwowie (1918–1938). – Lwów: Nakł. Korpusu Kadetów Nr. 1, 1939. – S. 59–61.

Про престижність навчання у закладах кадетського типу свідчать спогади колишніх вихованців, які, пригадуючи вступ, наголошують на незвично високій конкуренції. Колишній кадет, польський адвокат Леслав Мичковскі, що навчався тут у другій половині 30-х років ХХ ст. пригадує конкурс у 10 кандидатів на місце¹¹. Колишній кадет, офіцер, син архітектора, відомий польський кіноактор С. Ліндер згадує: “Вступити до корпусу не було легкою справою... На 20 місць зголошувалось близько 200 кандидатів. Після екзамену вступали найкращі та... з найвищою протекцією... Я вступав на 2-й рік навчання. Трохи здав, а трохи допомогла мені висока протекція. Батько, будуючи щось у якогось підконінського діди́ча, отримав написаного ним рекомендаційного листа до одного з дуже впливових полковників. Це вирішило справу”¹².

Кадетський корпус у Львові, незважаючи на важку економічну ситуацію в регіоні та державі, спричинену важкою економічною кризою, перебував серед пріоритетних шкіл. Як зазначає польський історик А. Останек, ситуація з навчально-матеріальною базою львівських середніх шкіл протягом 20-х років минулого століття суттєво не покращилася. 25 % ділило свої будинки з іншими школами, щоби́льше, були змушені орендувати позашкільні приміщення¹³. Умови навчання та перенасиченість класів учнями бажали кращого. На тлі такої ситуації в середній освіті кадетський корпус отримував значне фінансування. Активно розбудовується навчально-матеріальна база – на початку 30-х років вводиться до експлуатації новозбудований навчальний корпус, обладнується новий стадіон площею понад 15 тис. м² із сучасною спортивною базою, будується спортивний зал тощо¹⁴.

Життя львівських кадетів перебувало в центрі уваги мешканців міста. Навчально-виховним закладом певного статусу та популярності серед польського населення сприяло сприйняття кадетів як спадкоємців молоді, що брала участь у воєнних діях (польсько-українське збройне протистояння 1918 р., відоме в українській історіографії як Листопадовий чин, а також III Шльонське повстання 1921 р.). Кадети носили військовий мундир, що робило їх подібними до польських військовиків. Широкого розголосу набула перша кадетська “дефіляда” у Львові 3 травня 1921 р. Відтоді батальйон навчального закладу був постійним учасником військових парадів міста, присвячених польським національним святкам – Дню конституції (3 травня) та Дню незалежності (11 листопада). Навчальний заклад мав свою роту почесної варті. Вона брала участь в урочистостях на Могилі повстанців (Личаківський цвинтар), Меморіалі Львівських орлят, у похованні вищих військових чинів тощо¹⁵. Тобто кадети під час важливих міських заходів і святкувань були завжди “на виду”. Вихованці корпусу, одягнені у військовий однострій, – фактично діти, які, за влучним висловлюванням одного з колишніх львівських кадетів, виглядали

¹¹ *Palestra. Pismo adwokatury polskiej / Naczelna Rada Adwokacka.* – Warszawa. – 2007. – Nr 1–2. – S. 390–393.

¹² *Linder S. Ale serce boli. Wspomnienia starego kadeta / S. Linder.* – Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 1983. – S. 67.

¹³ *Ostaniek A. Życie kulturalne i szkolnictwo polskie we Lwowie w latach 1921–1939 / Adam Ostaniek // Szkice Podlaskie.* – 2009–2010. – Nr 17–18. – S. 165–166.

¹⁴ *Księga pamiątkowa dwudziestolecia Korpusu Kadetów Nr 1...* – S. 85–86.

¹⁵ *Popiel A. Korpus Kadetów Nr 1: 1918–1939.* – S. 51–73.

у військовій формі “як ляльки”, – пробуджували в польському населенні, яке після років бездержавності здобуло самостійність, гордість і замилювання. Це наочно ілюструє фрагмент спогадів Галіни Герберт-Жебровської, сестри польського поета Збігнева Герберта, яка проживала в міжвоєнному Львові: “Ми були дітьми Другої Речі Посполитої, виховувалися в культурі «Львівських орлят». Від малих років відвідували родинною цвинтар, мавзолей оборонців Львова, де 1 листопада, в річницю збройного повстання, було по-особливому урочисто. Горді та щасливі з приводу поверненої незалежності, ми оглядали паради в річниці національних свят 3 травня та 11 листопада. На марші йшла жива історія. На чолі – ветерани повстань 1863 року, гідні, сивобороді... Далі – підрозділ армії Галлера в блакитних мундирах... далі – улани на конях – це було прекрасно й урочисто”¹⁶.

За своїх наступників – борців за волю польського народу – вважали кадетів і ветерани Січневого повстання 1863 р. Про це свідчить їхнє рішення передати свій бойовий прапор кадетському корпусу. Така урочистість відбулася у Львові на Маріїнській площі 3 травня 1923 р. Відтоді на чолі кадетського батальйону майорів повстанський прапор, що також було одним з елементів творення культу “львівських орлят” у Львові. Відповідальними за прапор вважалися кадети найстаршого року навчання. Існувала традиція його урочистої передачі випускниками останнього року навчання кадетам передостаннього. Це відбувалося під час церемонії випуску з навчального закладу¹⁷.

Незважаючи на закритість навчальних закладів кадетського типу, учні Львівського кадетського корпусу були активними учасниками культурного та суспільного життя міста. За добрий приклад може слугувати практика проведення у кадетському корпусі балів. Варто зауважити, що в міжвоєнний період у Польській державі проведення вечірок і балів було притаманно лише т. зв. “вищому суспільству”. Подібні заходи проводилися у відомих ресторанах міста. “Кожен із запрошених повинен був дотримуватися правил доброго виховання та бути відповідно одягненим. На балу чоловіки були зобов’язані носити білий жилет, білі рукавички і білу краватку. На вечірках – чорні жилетки або елегантський костюм”¹⁸.

Кадетський корпус, який позиціонував себе як елітна школа, запровадив щорічну традицію балу під назвою “Кадетське чаювання” (пол. “Herbatka kadecka”). Подібні заходи проводились і в офіцерських школах. “Щорічний бал кадетів, незважаючи на сильну конкуренцію, мав надзвичайний успіх. Школа підхорунжих

¹⁶ Rozmowa z siostrą poety Zbigniewa Herberta, Haliną Herbert-Żebrowską // Internetowy Kurier Proszowicki [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.24ikp.pl/skarby/ludzie/przyjaciele/herbert_zbigniew/art3.php (дата звернення 30.04.2016).

¹⁷ Wodzyński J. Księga pamięci kadetów II Rzeczypospolitej / J. Wodzyński, S. Łodygowski. – Warszawa: Oficyna wydawnicza RYTM, 2001. – S. 16.

¹⁸ Rozciszewski M. Zwyczaje towarzyskie. Podręcznik praktyczny dla pań i panów. Wypróbowane wskazówki zgodnego pożycia z ludźmi w stosunkach poufnych i ceremonialnych oraz przystojnego zachowania się w domu, w salonie, w teatrze, w sklepie, na ulicy itp. Dobry ton w wojsku i na urzędzie; obowiązki obywatelskie młodzieży płci obojej; dobry ton w związkach i stowarzyszeniach, w rodzinie i wśród obcych, w biedzie i w dostatku / M. Rozciszewski. – Warszawa: Biblioteka Dział Naukowych, 1928. – S. 121.

реваншувалась та вислала делегацію, яка гостювала в нас на балу”¹⁹. Під час балів були присутні офіцери корпусу з родинами, що слугувало гарним прикладом для молодого покоління. Ось як пригадує бал 1928 р. колишній львівський кадет Дудзінський: “Цьогорічна «карнавальна забава» відбулася 18 лютого під скромною назвою «Кадетське чаювання з танцями». Звуки музики, що звучала у зі смаком прикрашених залах, не давала нікому відпочивати. Коли втомлені музиканти складали інструменти, невтомна публіка з новим натхненням переходила до наступної зали. Під час перерв офіцерський корпус та кадетський комітет частували гостей в буфеті, який організували власним коштом. Танці би продовжились до ранку, якби не суворість пана коменданта, який о 24 год. дав розпорядження закінчити забаву”²⁰. Розглядаючи фотодокументи як історичне джерело, на яких зафіксовані бали у Львівському корпусі кадетів, відзначаємо велику кількість гостей, здебільшого дівчат, що свідчить про популярність цього заходу серед львівської молоді²¹.

Аналізуючи культурне життя міжвоєнного періоду, варто звернути увагу на засоби масової культури. Одним із таких було кіно. У 20-х роках – німе, а починаючи з 30-х років ХХ ст. – зі звуком. Воно спричиняло величезний інтерес у населення Львова. Кількість львівських кінотеатрів стрімко збільшувалася: в 1926 р. у місті функціонувало 11 кінотеатрів, в 1930 – 12, у 1936 – 21, в 1938 – 23. На 1 тис. мешканців Львова припадало 35 посадкових місць. За цим показником місто поступалося лише Кракову, де кількість місць досягала 40²².

Перегляд кінофільмів регулярно відбувався і в кадетському навчальному закладі. У 1925 р. тут з’явився перший кіноапарат, який з часом замінено на сучасніший. Стрічки релігійного, розважального та наукового змісту демонстрували чотири рази на місяць. Колишній львівський кадет Є. Подоновський пригадує: “У корпусі ми мали власний кінотеатр, у якому щотижня показували кінофільми, що пройшли попередню цензуру капелана корпусу... До сьогодні пам’ятаю такі стрічки, як «Quo vadis», «W cieniu krzyża», «Ty, co w ostrej świecisz Bramie», а також низку пригодницьких фільмів, комедій і навіть вестернів”²³. Пригадує перегляд кінострічок й інший колишній кадет З. Т.: “Можемо все частіше і частіше оглядати нові картини... Оркестр, що супроводжує перегляд, не відзначається різноманіттям... Це не завжди відповідає подіям на екрані, але сприяє естетичному задоволенню слухачів”²⁴.

Іншим засобом масової культури міжвоєнного Львова було радіо. Як відомо, офіційною датою початку радіофонії в міжвоєнній Польській державі вважається

¹⁹ Orlęta: czasopismo młodzieży Korpusu Kadetów nr 1 we Lwowie // Korpus kadetów Nr 1. – Lwów, 1931. – Nr 1. – S. 32.

²⁰ Ibidem. – 1928. – Nr 1. – S. 18.

²¹ Merkuriusz Historyków: Magazyn Studenckiego Koła Historyków UKW (Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy). – Bydgoszcz, 2014. – Nr 29. – S. 3.

²² Ostanek A. Życie kulturalne i szkolnictwo polskie we Lwowie w latach 1921–1939. – S. 162.

²³ Wspomnienia i zyciorysy kadetów II Rzeczypospolitej / [oprac., układ tekstów Stanisław Lodygowski]. – Rawicz: GRAMMA. – T. 2. – S. 172.

²⁴ Orlęta: czasopismo młodzieży Korpusu Kadetów nr 1 we Lwowie // Korpus kadetów Nr 1. – Lwów, 1928. – Nr 4. – S. 17.

18 квітня 1926 р. Це – дата першого ефіру варшавської радіостанції. Натомість радіостанція у Львові розпочала діяльність у 1930 р. Поступово збільшуючи потужність сигналу, вона стала другою за потужністю в передвоєнній Польщі, поступаючись лише радіостанції в Барановичах.

Радіофонія активно розвивалася і в кадетському середовищі. Перший радіоприймач з'явився в навчальному закладі в 1924 р. Його змонтували члени електротехнічного гуртка. “Це був перший приймач серед закладів Львова й один із перших у нас [в Польщі – *А. Щ.*] взагалі... Після певного часу був також змонтований короткохвильовий радіопередавач, який став скромним початком сьогодишньої прекрасної радіостанції”, – писав у 1933 р. викладач історії Корпусу кадетів № 1 проф. Б. Стахонь²⁵.

Справді, радіостанція корпусу активно розвивалася, і вже 10 листопада 1931 р. відбувся її перший ефір. Варто зауважити, що кадетську радіостанцію обслуговували лише кадети. Вони активно співпрацювали з Львівським клубом короткохвильовців, фахівці якого сприяли розвитку радіостанції, вчили кадетів, як користуватися апаратурою тощо. Творцями і виконавцями програм були члени історично-літературного гуртка корпусу. У 1933 р. щоденний ефір тривав 1 год. 30 хв. У будні – в обідній час, з 14.00, у вихідні розпочинався о 10.00. Того ж року радіостанція корпусу кадетів отримала ліцензію Міністерства пошт і телеграфів. Про високу якість та популярність кадетських ефірів свідчить факт друку програми короткохвильової радіостанції Корпусу кадетів № 1 у польському тижневику “Радіо”²⁶.

Ще одним елементом масової культури міжвоєнного Львова був театр. Театральна культура Львова за часів Другої Речіпосполитої переживала занепад, спостерігалися постійні фінансові проблеми. Як зазначає в розвідці Т. Горбачевський, у 20–30-х роках минулого століття театр поволі втрачав свою глядацьку аудиторію. Більш популярними в цей період ставали перегляди кінострічок і спортивних подій. Доповнювала театральне життя міста того періоду велика кількість аматорських колективів, постановки яких мали, насамперед, виховне спрямування²⁷.

Аматорський театральний колектив функціонував також у Корпусі кадетів № 1. Він провадив діяльність на базі драматично-сценічного гуртка та гуртка з декламування. Окрім вистав і рев'ю, які проходили в навчальному закладі, кадет-актори виступали й на сценах міста. За добрий приклад такої участі у театральному житті Львова може слугувати постановка аматорського колективу кадетів, яка відбулася у Великому міському театрі (сьогодні – Львівський національний академічний театр опери та балету ім. Соломії Крушельницької). 11 листопада 1932 р. львівські кадети під керівництвом актора львівського театру проф. М. Білецького поставили виставу за мотивами п'єс “Весілля”, “Визволення” та “Акрополіс” польського поета і драматурга С. Виспянського. Тижнем раніше вони грали цю виставу для шкільної молоді Львова. Варто зазначити, що ці постановки транслювало у прямому ефірі Польське радіо. Іншим прикладом акторської діяльності вихованців кадетського

²⁵ Korpus Kadetów Nr. 1 Marszałka Józefa Piłsudskiego. W piętnastym roku istnienia. – Lwów, 1933. – Cz. 1–2. – S. 24–25.

²⁶ Ibidem. – S. 39–43.

²⁷ Горбачевський Т. Польський театр у Львові в міжвоєнний період XX століття / Т. Горбачевський // Краєзнавство. – 2012. – Вип. 4. – С. 170.

навчального закладу був культурний захід під назвою “Листопадовий вечір”, який відбувся у Львівському товаристві офіцерів 3 грудня 1927 р.²⁸

Важливе місце в культурному житті учнів середніх навчальних закладів тогочасної Польської держави займала релігія. Саме в релігійному вихованні керівництво країни вбачало засіб відродження національної та державної ідентичності, об’єднання польського народу та формування у нього відповідальності за своє майбутнє. Як слушно зазначав польський педагог Ф. Арашкевіч, “у відродженій Польській державі релігія відігравала відносно сталий елемент ідеалу виховання, який застосовувався усіма керівними класами”²⁹. Оскільки завдання створення т. зв. “ідеалу виховання” покладалося здебільшого на навчальні заклади, то релігійне виховання знайшло своє місце в їх навчально-виховному процесі.

Подібна практика активно застосовувалась і в Кадетському корпусі № 1 у Львові. У навчальному закладі на постійній основі перебував капелан, який одночасно був викладачем релігієзнавства. Цю дисципліну вихованці вивчали в обсязі двох навчальних годин на тиждень протягом всього періоду навчання у закладі.

Обов’язковою для кадетів була участь у недільних богослужіннях. Вони відвідували недільні богослужіння, які відбувалися у гарнізонному храмі в центрі міста. Повноцінному задоволенню релігійних потреб вихованців перешкоджала відсутність власної каплиці, якої корпус кадетів фактично не мав. Приміщення, що називалося каплицею, насправді було гімнастичною залою, в якій за потреби відбувалися богослужіння. Частково ця проблема була вирішена у 1934 р. після введення в експлуатацію нового навчального корпусу. У його актовій залі в глибині сцени був розміщений вітвар. Однак за потреби він міг бути зібраний і перенесений, а саме приміщення використовували як залу для танцю, перегляду кінофільмів, театральних вистав, а за поганої погоди – як гімнастичну залу. Корпус отримав повноцінну каплицю в 1937 р., коли до аудиторії старішого будинку була добудована абсида, де розміщувався вітвар³⁰. Так кадати отримали приміщення суто для релігійних потреб. Польський релігієзнавець Павел Глугва зазначає, що “нова каплиця Львівського корпусу кадетів, завдяки щедрості меценатів та старанням членів комітету з її побудови, була однією з найкрасивіших і найбільш оздоблених шкільних каплиць у Польщі. Вона впливала на підвищення рівня виховання у закладі, формуючи в душах довіреної їй молоді ту найважливішу основу і фундамент усіх лицарських та громадянських цнот, якими є моральність, що опирається на релігійність”³¹.

²⁸ *Popiel A.* Korpus Kadetów Nr 1: 1918–1939. – S. 63.

²⁹ *Araszkiewicz F.* Ideały wychowawcze Drugiej Rzeczypospolitej / F. Araszkiewicz. – Warszawa, 1978. – S. 275.

³⁰ *Sprawozdanie komitetu przebudowy kaplicy pod wezwaniem św. St. Kostki w Korpusie Kadetów Nr 1 marszałka Józefa Piłsudskiego z działalności za czas od 5.IV.1935 r. do 13.XI.1937 r.* – Lwów, 1937.

³¹ *Słowo Polskie.* Dzieje kaplicy p.w. Św. Stanisława Kostki Korpusu Kadetów im. Marszałka J. Piłsudskiego we Lwowie [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wizyt.net/index.php?option=com_content&view=article&id=5612:dzieje-kaplicy-pw-w-stanisawa-kostki-korpusu-kadetow-im-marszaka-j-pisudskiego-we-lwowie&catid=115:wartowiedzie&Itemid=226 (дата звернення 02.04.2016)

Окрім Служб у неділю та свята, до обов'язкових релігійних практик у корпусі також належали ранкова та вечірня молитви, сповіді і Причастя протягом шкільного року. На недільних богослужіннях були присутні комендант корпусу й офіцерський склад. Колишній равицький кадет Мар'ян Грундбоецк пригадує: "Цілий батальйон шикувався на стадіоні. Комендант корпусу приймав доповідь начальника батальйону... Вітався з кадетами... Оркестр, що складався з кадетів, починав грати марш і батальйон вирушав до гарнізонного костелу... Комендант із родиною завжди займав місце на першій лавці... Після Служби Божої наступав момент марширування перед комендантом, який стояв на іншому боці вулиці"³².

Більшість кадетів були католиками. Для прикладу, в 1922/23 н. р. із 382 кадетів, що навчалися у Львові, 378 були католиками, всього 2 – греко-католиками та ще 2 мали аугсбурзьке віросповідання³³. Подібну ситуацію спостерігаємо і в 1927/28 н. р.: із 372 кадетів 365 мали католицьке віросповідання, 6 сповідували протестантизм та 1 був православним³⁴. Цей факт наводить на думку, що українська молодь, з огляду на останні воєнні протистояння та прагнення українців до самостійності, перебувала під забороною вступу до кадетського корпусу у Львові. Учням корпусу надавалася певна свобода у виборі віросповідання та відвідування церкви. Єдиним випадком, коли, згідно з правилами, що побутували тоді у війську, військовик не міг бути звільнений від участі у богослужінні, було богослужіння, після якого відбувався військовий парад. У спосіб такого поєднання організовувалася більшість урочистостей навчального закладу³⁵.

Отже, Кадетський корпус № 1 у Львові був елітним навчальним закладом, який користувався популярністю в польській частині населення міжвоєнного Львова та, незважаючи на складну економічну ситуацію, отримував стаłe фінансування. Це безпосередньо позначалося на творенні його внутрішнього культурного середовища й участі в культурному житті міста. Вихованці навчального закладу були добре знані населенню тогочасного Львова. Вони брали участь у різноманітних масових заходах: урочистостях, парадах, присвячених державним святкам. Навчальний заклад не відставав, а подекуди і випереджав місто у впровадженні інновацій, пов'язаних із масовою культурою. У кадетському корпусі активно діяла радіостанція та здійснювались покази кінофільмів. Значна увага приділялася розвитку акторського мистецтва. Крім сталих внутрішніх заходів, кадети виступали на різних сценах міста. Важливе значення в культурному житті кадетів відігравала релігія, що було пов'язане з тогочасною системою виховання.

³² Wspomnienia i zyciorysy kadetów II Rzeczypospolitej. – Т. 2 – S. 120.

³³ Polskie Korpusy Kadetów. – Warszawa: Tow. Przyjaciół Polskich Korpusów Kadetów, 1923. – S. 41–42.

³⁴ Sprawozdanie szkolne za rok 1927/28. – Lwów: Korpus kadetów № 1 we Lwowie, 1928. – S. 24

³⁵ Przybzlski M. Duszpasterstwo księży diecezjalnych oraz kapelanów wojskowych w latach 1919–1939 na terenie Okręgu Korpusu nr VII / M. Przybzlski. – Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2014. – S. 46.